

Київський національний університет культури і мистецтв

КАФЕДРА ФІЛОСОФІЇ І ПЕДАГОГІКИ

	Назва дисципліни	Філософія науки і методологія наукових досліджень	
	Рівень вищої освіти	третій (освітньо-науковий), PhD	
	Галузь знань	03 Гуманітарні науки	
	Спеціальність	034 Культурологія	
	Освітньо-наукова програма	Культурологія	
	Форма навчання	денна	
	Адреса викладання	вул. Євгена Коновальця, 36	
	Кафедра, за якою закріплена дисципліна	Кафедра філософії і педагогіки	
	Семестри	I	
	Обсяг	Загальна кількість годин	150
		Кількість кредитів	5
		Лекції	32
		Практичні заняття	8
		Самостійна робота	110
		Форма звітності	іспит (I семестр)
		Тип дисципліни (обов'язкова/вибіркова)	Загальна-нормативна дисципліна (обов'язкова)
	Мова навчання	Українська	
Викладач	Безклубенко Сергій Данилович		
Контактна інформація	Kf919@ukr.net		
Програма дисципліни	https://elearn.knukim.edu.ua/course/view.php?id=2390		

ЗАГАЛЬНИЙ ОПИС ЗМІСТУ ДИСЦИПЛІНИ

Процес вивчення дисципліни спрямований на формування елементів наступних компетентностей:

загальні:

- здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу;
- здатність до пошуку, обробки та аналізу інформації з різних джерел;
- здатність до самостійного формування й неперервного удосконалення системного наукового і загального культурного світогляду;
- здатність генерувати нові ідеї (креативність);
- здатність написання українською та іноземною мовою власних наукових публікацій різного змісту та обсягу;
- здатність діяти на основі етичних кодексів і професійної етики науковця, на засадах науковості та толерантності.

фахові:

- здатність виконувати оригінальні дослідження, досягати наукових результатів, які створюють нові знання у культурології та дотичних до неї міждисциплінарних напрямках і суміжних галузях;
- здатність усно і письмово презентувати та обговорювати результати наукових досліджень/інноваційних розробок з культурологічної проблематики та суміжних наукових дисциплін;
- здатність здійснювати науково-педагогічну діяльність у системі освіти;
- здатність до наукового аналізу культурних явищ, практик та процесів із використанням різних методологічних підходів;
- здатність аналізувати та критично оцінювати сучасні концепції культурології, а також тенденції розвитку культурологічної теорії;
- здатність апробувати результати культурологічних досліджень, популяризувати й поширювати їхні результати.

МЕТА, ЗАВДАННЯ І ЦІЛІ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета: дати сучасні філософські і загальнометодологічні знання в галузі науково-дослідної роботи.

Завдання:

- ознайомити з методологією філософського та наукового дослідження;
- проінструктувати, як проводити філософське та наукове дослідження;
- ознайомлення студентів з сучасними методологічними концепціями, з основами методології наукового пізнання та з методикою наукових досліджень;
- формування цілісного уявлення про науково-дослідницький процес;
- освоєння навиків формування і використання усвідомленої методологічної позиції наукового дослідження;
- вдосконалення вмінь в опрацюванні наукової інформації, у точному формулюванні мети, задач і висновків дослідження.

Результати навчання за дисципліною:

- здійснювати наукове дослідження згідно з основоположними принципами наукового пізнання;
- здійснювати пошук, обробку та аналіз інформації з різних джерел;
- здійснювати формування й неперервне удосконалення власного наукового і культурного світогляду;
- генерувати нові ідеї (креативність) та критично оцінювати їхній потенціал;
- вміння писати наукові публікації різного змісту та обсягу українською та іноземною мовами;
- діяти на основі етичних кодексів і професійної етики науковця, принципів академічної доброчесності і високої академічної культури;
- мати передові концептуальні та методологічні знання з культурології та на межі предметних галузей, а також дослідницькі навички, достатні для проведення наукових і прикладних досліджень на рівні останніх світових досягнень з відповідного напрямку, отримання нових знань та/або здійснення інновацій;
- вільно презентувати та коментувати результати досліджень, наукові й прикладні проблеми культурології та суміжних наукових дисциплін;
- здійснювати науково-педагогічну діяльність у освітній системі;
- аналізувати культурні явища, практики та процеси із застосуванням різних теоретичних підходів, методів і методик;
- аналізувати, обґрунтовувати й критично оцінювати сучасні концепції культури та провідні тенденції розвитку культурологічної теорії та культурних практик;
- впроваджувати результати культурологічних досліджень у практику, популяризувати й поширювати їхні результати.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН КУРСУ

РОЗДІЛ 1. ФІЛОСОФСЬКІ МЕТОДИ

ТЕМА 1.1. ЩО ТАКЕ НАУКА. ПОНЯТТЯ «ФІЛОСОФІЯ» ТА «НАУКА»: ВІДМІННІСТЬ ТА ПОДІБНІСТЬ

Поняття науки та історія розвитку. Основні етапи розвитку науки. Сутність науки. Характерні ознаки науки: універсальність, систематичність, раціональність. Принцип спростування Поппера. Наука як соціальний інститут. Функції науки. Головне призначення науки. Дисфункціональність науки. Науково-технічні революції, їх значення. Філософія і наука: відмінність та подібність. Поліструктурність науки. Фундаментальні та прикладні дослідження. Наукове знання. Класифікація наукових знань.

ТЕМА 1.2. ВІДМІННІСТЬ НАУКИ ВІД ПСЕВДОНАУКИ ТА КВАЗІНАУКИ. ІДЕАЛИ НАУКИ. НОРМИ НАУКИ. ВИДИ НАУК

Основні завдання ідеалів і норм науки. Цінності наукової діяльності. Пізнавальні ідеали і норми. Експеримент як важливий критерій істинного знання. Ідеал об'єктивності знання. Ідеал єдності. Ідеал редукції. Соціальні нормативи. Псевдонаука. Квазінаука. Види наук. Ієрархія основних наук за О.Конттом («сходи наук»). Розвиток класифікації. Взаємопроникнення науки і мистецтва.

ТЕМА 1.3. ФІЛОСОФСЬКІ ТА НАУКОВІ МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ. ПОНЯТТЯ «ДОСЛІДЖЕННЯ», «ФІЛОСОФСЬКЕ ДОСЛІДЖЕННЯ» ТА «НАУКОВЕ ДОСЛІДЖЕННЯ» ОСНОВНІ ЗАВДАННЯ НАУКОВОГО ДОСЛІДЖЕННЯ (ЗА О. А. ІВІНИМ). СПОСОБИ ОБҐРУНТУВАННЯ ІДЕЙ (ЗА О. А. ІВІНИМ)

Поняття методу. Взаємодія теорії і методу. Науковий метод як взаємодія об'єктивного і суб'єктивного. Сучасна система методів науки. Загальнофілософський (універсальний) метод. Загальнонаукові методи. Окремі методи. Спостереження. Експеримент. Аналіз і синтез як взаємообумовлені методи пізнання. Емпіричні і теоретичні рівні дослідження. Історичні і логічні методи дослідження. Формалізація та абстрагування. Важливість творчого використання методологічного інструментарію наукового пізнання.

ТЕМА 1.4. ГІПОТЕЗА: ВИЗНАЧЕННЯ, КЛАСИФІКАЦІЯ, ПРАВИЛА ФОРМУЛЮВАННЯ. ОБҐРУНТУВАННЯ ТА КРИТИКА ГІПОТЕЗ

Гіпотеза як форма мислення. Сутність гіпотези. Види гіпотез. Загальна, часткова, одинична, описова та пояснююча гіпотеза. Математична гіпотеза.

Нетотожність гіпотези з тезою доведення. Процес формування гіпотези та її застосування. Перетворення робочої гіпотези на наукову. Доведення істинності гіпотези. Критика гіпотез.

ТЕМА 1.5. ТЕОРІЯ: ВИЗНАЧЕННЯ ТА СТРУКТУРА. СПОСОБИ ДОСЛІДЖЕННЯ. КЛАСИФІКАЦІЯ СПОСОБІВ ДОСЛІДЖЕННЯ

Теорія як система знань та найдосконаліша форма наукового відображення дійсності. Вимоги до побудови теорії. Необхідні якості теорії: евристичність, конструктивність, простота. Розвиток наукової теорії. Форми розвитку теорії: інтенсифікаційна, екстенсифікаційна, комбінована. Засоби узагальнення теорій. Архітектоніка теорії, її відповідність об'єкту.

РОЗДІЛ 2. ФОРМУВАННЯ МЕТОДОЛОГІЇ ФІЛОСОФСЬКОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

ТЕМА 2.1. АЛГОРИТМ ВИКОНАННЯ ФІЛОСОФСЬКОГО ЧИ НАУКОВОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

Загальні визначення та поняття наукового дослідження. Вибір напрямку наукового дослідження та теми. Проблема як форма наукового пізнання. Наукова проблема. Етапи виконання наукового дослідження: підготовчий, інформаційний, етап реконструкції, аналітичний, нарративний. Порядок здійснення наукового дослідження. Поняття, функції та структура програми дослідження.

ТЕМА 2.2. ПРОБЛЕМНІ СИТУАЦІЇ ТА ЇХНІЙ ЗВ'ЯЗОК ІЗ АКТУАЛЬНІСТЮ ТЕМИ ДОСЛІДЖЕННЯ, СТУПЕНЕМ РОЗРОБЛЕНОСТІ ПРОБЛЕМИ, МЕТОЮ ТА ЗАВДАННЯМ ДОСЛІДЖЕННЯ, ОБ'ЄКТОМ І ПРЕДМЕТОМ ДОСЛІДЖЕННЯ

Проблема як форма наукового пізнання. Наукова проблема. Проблемні ситуації в дослідженні. Ознаки наукової проблемної ситуації. Окреслення кола проблем, дотичних до обраної для дослідження проблеми. Актуальність проблеми. Проблема як межа між знанням і незнанням. Операціоналізованість наукової проблеми. Проблема як суперечлива ситуація. Практика як основа виникнення проблемної ситуації.

ТЕМА 2.3. ПОНЯТТЯ «НОВЕ ЗНАННЯ» ТА «НАУКОВА НОВИЗНА». ОЦІНКА ДОСЛІДЖЕННЯ

Поняття «знання» та «нове знання». Сутність нового знання. Наукова новизна як перелік нових наукових положень (рішень), запропонованих науковцем особисто. Приклади наукової новизни. Засади, принципи, критерії,

показники оцінювання результатів наукової діяльності. Висновки та перспективи подальших досліджень.

ТЕМА 2.4. ФІЛОСОФСЬКА ТА НАУКОВА ЛІТЕРАТУРА. ФІЛОСОФСЬКА ТА НАУКОВА ЛІТЕРАТУРА ЯК ФОРМА ЗВІТНОСТІ ПРО ПРОВЕДЕНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ: ТЕЗИ, ДОПОВІДІ, ПОВІДОМЛЕННЯ, СТАТТІ, РЕЦЕНЗІЇ, ОГЛЯДИ, МОНОГРАФІЇ, РЕФЕРАТИ, КУРСОВІ РОБОТИ, ДИСЕРТАЦІЇ, АВТОРЕФЕРАТИ, ЗВІТИ НАУКОВО-ДОСЛІДНИХ РОБІТ

Поняття філософської та наукової літератури. Форми презентації результатів наукової діяльності: наукові тези, наукова стаття, дисертація, монографія тощо. Структура дисертаційного дослідження. Сучасні вимоги до структури та змісту наукової статті та наукових тез. Доповідь на науковій конференції та публікація тез. Форми складання доповіді, особливості презентації. Автореферат дисертаційного дослідження: особливості структури та змісту. Наукові звіти. Складання наукових рецензій.

ТЕМА 2.5. ЦИТУВАННЯ. БІБЛІОГРАФІЧНІ ПОСИЛАННЯ ТА ОПИСИ

Загальні правила цитування та посилання на використані джерела. Міжнародні стилі цитування та посилань в наукових роботах. Якісні та кількісні характеристики бібліографічних посилань. Пряме цитування. Непряме цитування. Цитування джерел іноземною мовою. Самоцитування. Оформлення списку використаних джерел. Перевірка унікальності тексту. Класифікація типів плагіату. Etxt Антиплагіат.

РОЗПОДІЛ ГОДИН ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
		денна форма
1.	Тема 2.1. Алгоритм виконання філософського чи наукового дослідження.	2
2.	Тема 2.4. Філософська та наукова література. Філософська та наукова література як форма звітності про проведене дослідження: тези, доповіді, повідомлення, статті, рецензії, огляди, монографії, реферати, курсові роботи, дисертації, автореферати, звіти науково-дослідних робіт	4
3.	Тема 2.5. Цитування. Бібліографічні посилання та описи	2
Усього годин		8

ВИДИ РОБІТ І ЗАВДАНЬ. ІНСТРУМЕНТАРІЙ НАВЧАННЯ

Види робіт для осмислення понять і практичного засвоєння курсу:

- анотування наукової літератури;
- опрацювання й коментування довідкових джерел;
- виступи слухачів із коментуванням основних положень курсу;
- проведення мовного аналізу наукових текстів;
- презентація підготовленого індивідуального навчального проекту на обрану тему;
- обговорення питань з наукових джерел, винесених на самостійне опрацювання.
- Індивідуальні завдання:
- підготовка термінологічного словника зі спеціальності;
- підготовка наукової статті з проблем дослідження;
- підготовка друкованого варіанту наукового виступу.
- Підготовка навчальних проектів:
- чинні вимоги до дисертаційних праць здобувачів третього (освітньо-наукового) ступеня. Чинні вимоги до оформлення використаних джерел;
- презентація за темою наукового дослідження.

ПОЛІТИКА КУРСУ

Оцінювання (усних повідомлень і практичних завдань із питань курсу, аналізу наукової й навчально-методичної літератури, самостійна й індивідуальна робота за темами, виконання тестових завдань і т. ін.) здійснюється з позицій дотримання академічної доброчесності, ґрунтоване на чинних нормативних документах.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для іспиту	для заліку
90–100	A	відмінно	зараховано
84–89	B	добре	
74–83	C		
66–73	D	задовільно	
61–65	E		
21–60	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	незадовільно з можливістю повторного складання
0–20	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання: ДСТУ 8302:2015 / Нац.стандарт України. Вид. офіц. Введ. з 01.07.2016. Київ : УкрНДНЦ, 2016. 16 с.
2. Євтушенко М., Хижняк М. Методологія та організація наукових досліджень: навч. посібник. Київ : Центр навчальної літератури, 2019. 350 с.
3. Філософія науки / за ред. І. С. Добронравової. Київ : Київський національний університет імені Тараса Шевченка, 2018. 255 с.
4. Шейко В. М., Богуцький Ю. П., Кушнарєнко Н. М. Наукова творчість у галузі культурології і мистецтвознавства: навч. посібник. Харків : ХДАК, 2016. 330 с.
5. Шейко В. М., Кушнарєнко Н. М. Організація та методика науково-дослідницької діяльності: підручник. Київ : Знання, 2008. 310 с.
6. Юринець В. Є. Методологія наукових досліджень: навч. посібник. Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2011. 178 с.
7. Яремчук В. Основи науково-дослідної роботи студентів: навч. посібник. Острого : Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2012. 56 с.

Допоміжна

8. Вимоги до оформлення дисертацій та авторефератів дисертацій (розроблено на підставі ДСТУ3008-95 «Документи. Звіти у сфері науки і техніки. Структура і правила оформлення»). Київ, 2011. № 9/10. С. 2–10.
9. Гальченко С. І., Силка О. З. Основи наукових досліджень: навч.-метод. посіб. Черкаси : АММО, 2015. 93 с.
10. Ивин А. А. Современная философия науки. Москва : Высшая школа, 2005. 592 с.
11. Колесников О. Основи наукових досліджень. Київ : Центр навчальної літератури, 2019. 144 с.
12. Конверський А. Основи методології та організації наукових досліджень. Київ : Центр навчальної літератури, 2017. 350 с.
13. Чуйко В. Л. Рефлексія основоположних методологій філософії науки. Київ : Центр практичної філософії, 2000. 252 с.

Електронні інформаційні ресурси

14. Електронна бібліотека «psylib» (психологія, філософія, релігія, культурологія, методологія та ін.). URL: <http://www.psylib.kiev.ua>.
15. Електронна бібліотека кафедри філософії та методології науки філософського факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка. URL: <http://www.philsci.univ.kiev.ua/UKR/index.html>
16. Електронна бібліотека «Платон. Філософія без меж». URL: <https://platon.net/>

- 17.Електронна бібліотека Максима Мошкова (філософія, політологія, релігієзнавство, психологія та ін.). URL: <http://www.lib.ru>.
- 18.Електронна бібліотека Слави Янко (філософія, психологія, культурологія, мистецтво, історія та ін.). URL: <http://yanko.lib.ru/gum.html>.
- 19.Електронна бібліотека з філософії (бібліотека О. Злигостєва). URL: <http://filosof.historic.ru/books.shtml>.
- 20.Окремі тексти з філософії (бібліотека О. Косилової). URL: <http://elenakosilova.narod.ru/uhref.html>.
- 21.Сайт інтернет-ресурсів з філософії, політології, соціології, психології та ін. (електронна бібліотекаІхтика). URL: <http://ihtik.lib.ru/>
- 22.Вся нормативка з підготовки, захисту дисертації та публікації наукових статей. URL: [http://sslabs.com.ua/Home/Post/51/vsya-normativka-z-p%D1%96dgotovki-axistudisertac%D1%96%D1%97-ta-publ%D1%96kac%D1%96%D1%97-naukovix-statej-\(stanom-na-22-zhovtnya-2019-r\)?fbclid=](http://sslabs.com.ua/Home/Post/51/vsya-normativka-z-p%D1%96dgotovki-axistudisertac%D1%96%D1%97-ta-publ%D1%96kac%D1%96%D1%97-naukovix-statej-(stanom-na-22-zhovtnya-2019-r)?fbclid=)